

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	XIII
GİRİŞ	1
Muhalefetin İstekleri	1
Demokratikleşme Adımları	1
Milletvekilleri Seçimi Kanunu	2
Hükûmetler	2
Milletvekili Ara Seçimleri	2
CHP ve DP'nin Kurultay ve Büyük Kongreleri	2
Meclis Aritmetiğindeki Değişim	2
14 Mayıs 1950 Seçimleri / Ak Devrim	3

I. BÖLÜM

TBMM VIII. DÖNEM (1946 – 1950)

A. 1946 SEÇİMLERİ	7
Tek Dereceli Seçimle Oluşan İlk Meclis	7
Seçim Sonuçları	7
Meclis Başkanlığı Seçimi	8
Cumhurbaşkanlığı Seçimi	8
Hükûmetin Kurulması	8
VIII. Dönemde Kurulan Hükûmetler	9
B. ARA SEÇİMLER	10
C. SİYASÎ PARTİLER	12
Yeni Kurulan Siyasî Partiler	12
Siyasal Yaşamdan Çekilen Partiler	12
1950 Seçimine Katılan / TBMM'ye Giren Siyasî Partiler	13
D. 1946 – 1950 MECLİS ARİTMETİĞİNDEKİ DEĞİŞİM	14
Çeşitli Nedenlerle Boşalan Sandalyeler	14
Parti Değiştiren Milletvekilleri	15

II. BÖLÜM

1946'DAN 1950'YE DOĞRU

A. 1946 SEÇİMLERİNİN ARDINDAN	19
İl Genel Meclisi Seçimleri	19
Basın Kanunu'nda Değişiklik Yapılması	20
DP'lilerin Seçim Kanununda Değişiklik Önerileri	22
İnönü'nün Antakya Konuşması	22
İnönü'nün TBMM'yi Açış Konuşması	23
Demokrat Partinin Meclis Görüşmelerini Boykot Etmesi	24
B. 1947 YILINDAKİ GELİŞMELER	27
Demokrat Parti Birinci Büyük Kongresi	27
İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun	30
Milletvekili Ara Seçimleri	31
Muhtar Seçimleri	32
TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması	33
12 Temmuz Beyannamesi	33
Demokrat Partinin Tebliği	36
Recep Peker Hükûmetinin İstifası	38
I. Hasan Saka Hükûmeti	39
İnönü'nün TBMM'yi Açış Konuşması	40
Cumhuriyet Halk Partisi VII. Olağan Kurultayı	40
C. 1948 YILINDAKİ GELİŞMELER	45
CHP'nin Önemli Kararları	45
Polis Vazife ve Selâhiyet Kanunu'nda Değişiklik	45
Demokrat Partide Tasfiye	46
Müstakil Demokratlar Grubu	47
II. Hasan Saka Hükûmeti	48
Milletvekilleri Seçimi Kanunu'nda Değişiklik	49
Demokrat Partinin Ara Seçimlere Katılmama Kararı	53
Millet Partisinin Kuruluşu	53
Demokrat Parti Hakkında Muvazaa Suçlamaları	56
Milletvekili Ara Seçimleri	56
İnönü'nün TBMM'yi Açış Konuşması	58

D. 1949 YILINDAKİ GELİŞMELER.....	59
Hükûmet Değişikliği	59
Demokrat Parti'nin İkinci Büyük Kongresi	60
Başbakanlığın Beyannamesi	63
Müstakil Demokratların Millet Partisine Katılması	63
Seçim Kanunu Hazırlıklarının Başlatılması	64
Milletvekili Ara Seçimleri	64
İnönü'nün TBMM'yi Açış Konuşması.....	65
E. MİLLETVEKİLLERİ SEÇİMİ KANUNU	68
Hükûmet Programında Seçim Kanunu	68
Hazırlık Süreci	68
Kanun Tasarısının TBMM'de Görüşülmesi	74
Yeni Kanunun Getirdikleri	79
F. 1950 YILI – SEÇİME DOĞRU	81
Demokrat Partinin Tebliği	81
TBMM'de Seçim Kararının Alınması	82
Siyasî Partilerin Aday Listeleri	82
Siyasî Partilerin Seçim Beyannameleri	82
Siyasî Partilerin Radyo Konuşmaları	84
14 Mayıs 1950 Seçimleri	84
Hilmi Uran'ın Tebliği	85
Meclis Başkanlığı Seçimi	86
Cumhurbaşkanlığı Seçimi.....	87
Hükûmetin Kurulması	87

III. BÖLÜM

SEÇMENLERE ve OY KULLANIMINA İLİŞKİN BİLGİLER

A. SEÇME ve SEÇİLME HAKLARI	91
Oy Kullanımına İlişkin Bilgiler	91
Milletvekili Seçilme Yeterliliği.....	92
Seçim Sistemi	93

B. SEÇİME KATILMA ORANLARI.....	94
Ülkedeki Seçmen Sayısı.....	94
Ülke Düzeyinde Seçime Katılma Oranı	94
İller Düzeyinde Seçime Katılma Oranları	94

IV. BÖLÜM

ADAYLARIN ve MİLLETVEKİLLERİNİN KİMLİKLERİ

A. ADAYLARIN KİMLİKLERİ	99
Cumhuriyet Halk Partisinin Aday Belirleme Yöntemi.....	99
Cumhuriyet Halk Partisinin Adayları	99
Cumhuriyet Halk Partisinin Aday Profili.....	99
Demokrat Partinin Aday Belirleme Yöntemi	101
Demokrat Partinin Adayları.....	101
Demokrat Partinin Aday Profili.....	102
Millet Partisinin Adayları	104
Millet Partisinin Aday Profili	105
Millî Kalkınma Partisinin Adayları	107
B. MİLLETVEKİLLERİNİN KİMLİKLERİ	108
Milletvekillerinin Cinsiyet Durumu.....	108
Milletvekillerinin Öğrenim Durumu.....	109
Milletvekillerinin Yaş Durumu	109
VIII. ve IX. Dönem TBMM Üyelerinin Karşılaştırılması.....	110
C. TBMM'İN YENİLENME ORANI	112

V. BÖLÜM

SEÇİM SONUÇLARI

A. ÜLKE GENELİNDEKİ SONUÇLAR.....	117
B. TBMM'DE TEMSİL DURUMU	121
Siyasî Partilerin ve Bağımsızların Aşkın / Eksik Temsil Oranları	121
Bir Milletvekiline Düşen Oy Sayısı.....	122
C. SİYASÎ PARTİLERİN OY ORANLARININ ÜLKE ORTALAMASININ ALTINDA ve ÜSTÜNDE KALDIĞI İLLER.....	123

D. TBMM'DE FİİLEN OLUŞAN SANDALYE DAĞILIMI	124
İki Seçim Çevresinden Seçilen Milletvekilleri	124
DP Listelerinden Seçilen Bağımsız Milletvekilleri	125

VI. BÖLÜM

SİYASÎ PARTİ OYLARININ İLLER DÜZEYİNDEKİ DAĞILIMI

A. SİYASÎ PARTİLERİN ve BAĞIMSIZLARIN BİRİNCİ SIRAYI ALDIKLARI İLLER	129
B. SİYASÎ PARTİLERİN ve BAĞIMSIZLARIN İL İÇİ SIRALAMADAKİ KONUMLARI.....	133
C. SİYASÎ PARTİLERİN ve BAĞIMSIZLARIN İLLERDEKİ OY ORANLARI	134
D. SİYASÎ PARTİLERİN ve BAĞIMSIZLARIN MİLLETVEKİLİ ÇIKARDIĞI / ÇIKARAMADIĞI İLLER	136
Siyasî Partilerin ve Bağımsızların Milletvekili Çıkardığı İllerin İl İçi Sıralamadaki Yerleri	137

VII. BÖLÜM

SİYASÎ PARTİ OYLARININ BÖLGESEL DAĞILIMI

A. GİRİŞ.....	141
B. SİYASÎ PARTİLERİN ve BAĞIMSIZLARIN BÖLGELERDEKİ OY ORANLARI	143
Bölgelerdeki Oy Aralıklarına Göre Siyasî Partiler ve Bağımsızlar.....	147
C. SİYASÎ PARTİLERİN ve BAĞIMSIZLARIN BÖLGE İÇİ SIRALAMADAKİ KONUMLARI.....	148
Bölgelerde Birinci ve İkinci Sıraları Alan Siyasî Partiler Arasındaki Oy Oranları Farkı	149
D. SİYASÎ PARTİLERİN ve BAĞIMSIZLARIN MİLLETVEKİLİ ÇIKARDIĞI / ÇIKARAMADIĞI İLLERİN BÖLGESEL DAĞILIMI	150

VIII. BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME

A. DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI	155
Demokratikleşme Çabaları Bu Dönemde de Sürdürülmüştür	155
İnönü'nün Demokratikleşme Yolundaki Kararlılığı Devam Etmiştir	155
Seçim Kanunu Sürekli Olarak Gündemde Kalmıştır	156
Anayasa ve Siyasî Partiler Kanunu Bu Dönemde de Gündeme Gelmemiştir.....	156
B. VIII. DÖNEMDEKİ GELİŞMELER	158

VIII. Dönemde 9 Siyasî Parti Kurulmuş, 12 Siyasî Parti Kapanmıştır	158
VIII. Dönem Boyunca 4 Hükûmet Kurulmuştur.....	158
VIII. Dönem Boyunca 3 Kez Ara Seçim Yapılmıştır	158
VIII. Dönemin Ömrü 3 yıl 9 ay 23 Gün Olmuştur.....	158
TBMM'deki Değişim.....	159
C. 14 MAYIS 1950 MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ	160
1950 Seçimleri, 1946 Seçimlerine Göre Çok Farklı Koşullarda Cereyan Etmiştir	160
Seçime 3 Siyasî Parti Katılmış, 3'ü de TBMM'ye Girmiştir.....	160
Sakin Bir Seçim / Yüksek Katılım	161
Ak Devrim	161
Demokrat Parti Seçimi Yüksek Bir Oy Oranı ile Kazanmıştır	162
Liste Usulü Çoğunluk Sistemi Adaletsiz Sonuçlara Yol Açmıştır	162
Kadın Milletvekili Sayısı	164
TBMM'nin Yenilenme Oranı	164
TBMM Başkanlık Divanı Sadece DP'li Üyelerden Oluşturmuştur	164
Cumhurbaşkanı Seçilen Celâl Bayar DP Genel Başkanlığından İstifa Etmiştir	165
D. SEÇİM SONUÇLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER.....	166
Yerli ve Yabancı Basındaki Değerlendirmeler.....	166
İnönü ve Bayar'ın Değerlendirmeleri	169
E. SON SÖZ	170
KRONOLOJİ	175

EKLER

İÇİNDEKİLER	179
EK – I 1946'da Seçilen Milletvekillerinin İsim Listesi (VIII. Dönem)	181
EK – II 1946 – 1950 Yılları Arasında Kurulan Hükûmetler	201
EK – III 1946 – 1950 Yılları Arasında Yapılan Ara Seçimlerde Seçilen Milletvekilleri.....	206
EK – IV VIII. Dönemde (1946 – 1950) TBMM'de Boşalan Milletvekillikleri	208
EK – V VIII. Dönemde Parti Değiştiren Milletvekilleri	210
EK – VI Celâl Bayar'ın 7 Ocak 1947 Tarihli DP Kongresini Açış Konuşması	212
EK – VII DP Genel İdare Kurulunun 3 Nisan 1947 Tarihli Beyannamesi.....	221
EK – VIII İsmet İnönü'nün 12 Temmuz 1947 Tarihli Beyannamesi.....	223
EK – IX Demokrat Partinin 24 Temmuz 1947 Tarihli Tebliği	225

EK – X	İsmet İnönü'nün CHP'nin 7. Olağan Kurultayını Açış Konuşması	228
EK – XI	MP'nin Kurulması Nedeniyle M. Fevzi Çakmak'ın Yayımladığı Beyanname	233
EK – XII	Demokrat Partinin Millete Beyannamesi (9 Ekim 1948 Tarihli)	236
EK – XIII	Demokrat Partinin 20 Haziran 1949 Tarihli Genel İdare Kurulu Raporu	239
EK – XIV	Başbakanlığın 27 Haziran 1949 Tarihli Beyannamesi	250
EK – XV	1950 Milletvekili Genel Seçimlerinin Yenilenmesine Dair TBMM Kararı	252
EK – XVI.A	Cumhuriyet Halk Partisinin Aday Listesi	253
EK – XVI.B	Demokrat Partinin Aday Listesi	273
EK – XVI.C	Millet Partisinin Aday Listesi	293
EK – XVII.A	Cumhuriyet Halk Partisinin 1950 Milletvekili Genel Seçimi Beyannamesi	301
EK – XVII.B	Demokrat Partinin 1950 Milletvekili Genel Seçimi Beyannamesi	308
EK – XVII.C	Mareşal Fevzi Çakmak'ın Millet Partisi Adına Çıkardığı 1950 Seçim Beyannamesi	316
EK – XVIII	IX. Dönemde İllerin Çıkaracağı Milletvekili Sayıları	322
EK – XIX	İllerdeki Seçmen Sayısı ve Seçime Katılma Oranları	324
EK – XX	Siyasî Partilerin ve Bağımsızların İllerdeki Oy Sayıları ve Oy Oranları	328
EK – XXI	Siyasî Partilerin ve Bağımsızların İllerde Çıkardıkları Milletvekili Sayıları	333
EK – XXII	Siyasî Partilerin ve Bağımsızların İl İçi Sıralamadaki Yerleri	336
EK – XXIII	1950'de Seçilen Milletvekillerinin İsim Listesi (IX. Dönem)	339

SİYASİ PARTİLER ÖZEL EKİ

A. DEMOKRAT PARTİ	365
B. CUMHURİYET HALK PARTİSİ	393
LÜGATÇE	417
DİZİN	443
KAYNAKLAR	449
TESAV Yayınları	451

